

Dins del pensament econòmic verd hi ha propostes innovadores i imaginatives per repensar l'economia. Els paràmetres macroeconòmics que fem servir per explicar el món ja no són suficients per abordar la complexitat del present i imaginar el futur.

Repensar l'economia

Xavier Duran

Luis Ángel Fernández Hermana

Lluís Reales

Equip director de «Medi Ambient.

Tecnologia i Cultura»

Des del pessimisme de la intel·ligència algunes veus sostenen que resoldre el conflicte entre economia i medi ambient és impracticable per a l'espècie humana. La passió pels diners és l'expressió cultural de l'instint territorial, inscrit al codi genètic que tothom porta dins. Més enllà d'aquesta reflexió antropològica, la realitat és que existeix una tradició de pensament econòmic, que va iniciar Georgescu-Roegen, que aborda les relacions entre economia i medi ambient a partir de plantejaments ecològics, menys agressius amb l'entorn. Aquest numero vol proporcionar, a vista d'ocell, les propostes per obrir la porta verda de l'economia.

Les consideracions generals sobre el que ha de ser una economia ecològica es troben a l'article de Joan Martínez Alier i Jordi Roca Jusmet. Els autors, del Departament d'Economia i Història Econòmica de la Universitat Autònoma de Barcelona, critiquen la visió de l'economia clàssica —i encara avui majoritària a les facultats d'economia— que aborda l'anàlisi de la realitat a partir de compartiments estancs on es poden establir les anàlisis d'inversions, guanys i despeses de béns.

L'economia ecològica, per contra, mostra que ens trobem en un sistema obert i que no es poden negligir les entrades i sortides d'energia ni el consum de recursos no renovables.

Per això, l'article replanteja el concepte de consum i discuteix la necessitat d'internalitzar les externalitats. Aquesta expressió indica que molts costos que avui no s'inclouen al cost real d'un producte hi han de ser incorporats.

Però aquesta incorporació només es pot realitzar si es fan anàlisis globals que considerin tots els costos. Per això, els danys que, per exemple, la contaminació provoca en el medi o en la salut humana han de ser quantificats i incorporats al cost total de producció o de comercialització.

Una dificultat en la quantificació dels costos és donar un valor monetari a molts elements. Caldria tenir en compte no tan sols l'impacte en la societat actual, sinó

també la pèrdua que pot significar per a les generacions futures. Naturalment, tots aquests càlculs dependran molt del concepte que cadascú tingui de natura o d'herència per a les generacions futures. De la mateixa manera que molts economistes ignoren costos socials d'algunes activitats, la majoria deixen de banda els costos ambientals. Per tant, aquí hi ha un problema de concepció de la societat i de l'economia però, a més, un problema afegit, que és la manera de valorar aquests costos dins d'una economia ecològica. Aquesta és la discussió que ocupa la darrera part de l'article.

Un dels elements més importants per estudiar la relació entre economia i medi ambient és la població. Però no cal considerar només l'augment de la població en termes absoluts o relatius, sinó també l'impacte d'aquesta població. Això és el que fa Paolo Bifani, de la Universitat Autònoma de Madrid, en el seu article.

Bifani comenta les visions esbiaixades que podem tenir sobre el creixement de la població. Així, hi ha zones on hi ha un augment demogràfic molt important i d'altres on el creixement de població no és tan gran, però el creixement en el consum de recursos sí que ho és.

Bifani exposa diversos aspectes que incideixen en el creixement de la població i en l'impacte que aquest té en el medi. Així, la fertilitat té causes socials, culturals i econòmiques. I els problemes de supervivència, com els provocats per la fam o la sequera en alguns països, tant poden fer disminuir la població com fer-la augmentar. D'altra banda, Bifani també mostra que la idea de pobresa associada a degradació ambiental no sempre és certa, ja que són els països rics o les zones riques dels països menys desenvolupats les que exerceixen una pressió més forta sobre el territori i els recursos.

La pressió demogràfica dificulta el desenvolupament de les zones deprimides, ja que la demanda augmenta molt més ràpidament que les possibilitats de crear noves estructures o donar nous mitjans. Però

Pobresa i degradació ambiental tenen més a veure amb el desequilibri i amb l'oblit de certes zones que no pas amb una correlació que alguns semblen prendre com a inevitable o ben establerta.

també l'oblit en què es tenen moltes regions, sense oferir-los un suport tècnic que pugui millorar les seves condicions de vida, és un element a tenir en compte.

Bifani, a més, analitza extensament el problema de l'ocupació, que relaciona amb el creixement de població, la degradació ambiental i el sistema econòmic. El 24 per cent de la població mundial viu sota el llindar de pobresa. L'autor destaca que pobresa i degradació ambiental tenen més a veure amb el desequilibri i amb l'oblit de certes zones que no pas amb una correlació que alguns semblen prendre com a inevitable o ben establerta.

Si l'increment de població s'ha d'analitzar amb una visió global, l'estudi d'algun aspecte concret de l'economia, com ara el transport, també demana aquesta perspectiva. Això és el que fa Antonio Estevan, del Centro de Investigaciones por la Paz. Analitzar l'impacte econòmic del transport no significa fer un compte senzill del consum de cada mitjà. Com fa l'autor, cal analitzar el consum energètic, però també la contaminació, els costos de producció dels vehicles, el cost i l'impacte de les infraestructures, etc.

Estevan comenta el sistema de comptes actual, que oblidava els diferents aspectes —ambiental, social— que s'hi haurien d'incloure. Per Estevan, el transport és un cycle físic global i per analitzar-lo s'ha d'estudiar des del cost i l'impacte del sistema de producció fins als efectes a llarg termini de la contaminació, passant pel cost de les infraestructures que cada tipus de transport necessita. És el que l'autor anomena comptes ecològics i que ofereixen una anàlisi multidimensional en comptes dels enfocaments parcel·laris habituals.

L'autor analitza els costos globals reals dels autocars, turismes, trens o avions i estudia quin és el transport més eficient i quin és l'impacte de cada un. Finalment, l'autor critica la creació d'un sistema de transport que continua afavorint el cotxe i que oblidava les possibilitats que alguns mitjans de transport, com ara el tren, oferirien si se n'augmentés l'oferta.

Les emissions de gasos és un dels aspectes que cal tenir en compte, tant en el transport com en la resta d'activitats. L'article de Núria Castells Cabré, de la Facultat d'Economia de la Universitat Autònoma de Barcelona, analitza la política ambiental de l'Estat espanyol en el marc de la política general europea.

Castells descriu les característiques d'un Estat que s'incorpora com a *last-comer* (nouvingut) a una política on altres Estats ja tenen uns principis establerts des de fa temps.

Pluja àcida i emissió de gasos d'efecte hivernacle són els dos aspectes principals que analitza l'autora. Mostra que si el primer no és un dels problemes principals que hi ha a la península, el segon podria dur a anàlisis incorrectes sobre la taxa que encara es pot acceptar.

Així, Castells exposa la negociació que el govern espanyol va realitzar per poder augmentar un 25 per cent les emissions de diòxid de carboni i analitza la idea que un menor nivell d'emissions significa que un país és més pobre que els altres. Castells exposa diferents valoracions sobre aquest tema així com alternatives al PEN (Plan Energético Nacional).

L'article mostra que una política general europea no té perquè ser la més convenient per a tots els Estats. El cas de la pluja àcida ho exemplifica. De la mateixa manera, hauríem de ressaltar que una política global no ha de ser necessàriament adequada per a tots els territoris de l'Estat. Per això, la fixació de quotes requeriria que es tinguessin en compte les característiques de cada nacionalitat o regió dintre d'uns paràmetres d'actuació global.

Actuacions globals és precisament la tasca que duu a terme el Banc Mundial. Herman E. Daly, potser el científic amb més prestigi dins el camp de l'economia ecològica, ha treballat durant uns quants anys com a responsable de l'àrea de medi ambient del Banc Mundial. De fet, la seva feina ha estat intentar introduir alguns aspectes ambientals en les polítiques i actuacions d'aquest potent organisme fi-

nancer internacional. Però ha decidit tornar a la recerca. Com a comiat, ha escrit una carta oberta que reproduïm en aquest número.

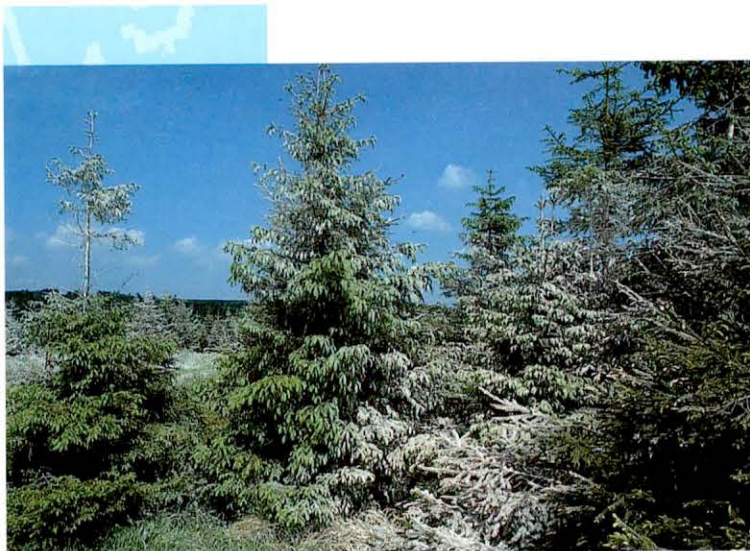
A l'entrevista, l'economista xilè Manfred Max-Neef exposa les seves crítiques a l'actual sistema, que es mostra incapaç, segons ell, de generar ocupació, un dels seus objectius principals. Max-Neef es mostra pessimista i considera que l'actual sistema econòmic provocarà una greu crisi abans de final de segle.

L'economista xilè també discuteix l'actual concepte de progrés i creixement, i expressa la seva sorpresa perquè, actualment, els presumptes beneficis de certes situacions per a l'economia en general

passin al davant dels beneficis per als individus.

A més, Max-Neef critica els actuals sistemes de comptabilitat, amb els quals es pot tenir la idea falsa que un determinat país o territori progressa, quan en realitat està fent el contrari. La no-incorporació de la pèrdua de recursos en la comptabilitat, per exemple, és una mostra d'aquesta postura, que pot indicar un creixement en el present, però no alerta sobre les dificultats que es trobarà el mateix país en els propers anys.

Finalment, l'advocat Ignasi Doñate repassa les mesures legislatives a l'entorn de la relació entre l'economia i l'ecologia ●

La pluja àcida és un dels principals problemes que afecten els boscos del nord i centre d'Europa, com ara aquest de la República Txeca, vora la frontera amb Alemanya